

ถวายเงินให้ฤกษ์วิธี

ชาวพุทธในเมืองไทยรู้กันดีว่า ศิลของพระภิกษุมี ๒๒๗ ข้อ

ความจริง ศิลของพระมีมากกว่า ๒๒๗ ข้อ แต่ที่กำหนดกันว่ามี ๒๒๗ ข้อนี้
หมายเอาเฉพาะศิลปะที่บัญญัติไว้ในพระปาติโมกข์ ที่พระสงฆ์ท่านจะต้องสวดต้อง
ฟังกันทุกๆ ครึ่งเดือน ที่เรารู้จักกันในชื่อว่า “พระลงโบสถ์”

ศิลปะ ๒๒๗ ข้อนั้นเป็นศิลปะที่ “ห้ามทำ” คือถ้าทำหรือละเมิดเข้าแล้วมี
ความผิด

ส่วนศิลปะที่นอกเหนือไปจาก ๒๒๗ ข้อนั้น เป็นศิลปะที่ “ควรทำ” หรือ “ไม่ควร
ทำ” ถ้าไปทำเข้า หรือละเลยไม่ทำ ก็ไม่มีความผิด แต่เป็นเรื่องเสียมารยาท เสีย
ธรรมเนียม หรือเสียแบบแผนที่ดีงามของพระ

ศิลปะทุกข้อ พระพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงบัญญัติขึ้นไว้ด้วยพระองค์เอง

บางข้อ ถ้าล่วงละเมิดเข้า ก็ขาดจากความเป็นพระทันที

บางข้อ ต้องไปทำกรรมวิธีบางอย่างก่อนจึงจะพ้นผิด

และบางข้อเพียงแค่เปิดเผยบอกกล่าวให้เพื่อนพระด้วยกันรับรู้ ที่เรียกกัน
ว่า “แสดงอาบัติ” หรือ “ปลงอาบัติ” ก็พ้นผิดได้

ในจำนวนศิลปะ ๒๒๗ ข้อนั้น มีอยู่ข้อหนึ่ง ที่บัญญัติไว้ว่า

โย ปน ภิกขุ ชาตรุปรชตํ อุกคณหทย วา อุกคณหาเปยย วา

อุปนิทฺธิตํ วา สาทิเยยย นิสสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อนึ่ง ภิกษุใด รับกัศิ ให้รับกัศิ ซึ่งทองและเงิน หรือยินดีทองและ

เงินอันเขาเก็บไว้ให้, ภิกษุนั้นต้องอาบัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์.

พูดสั้นๆ ก็คือ ห้ามภิกษุรับเงิน (วัตถุที่ใช้วัดราคาในการซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน, วัตถุที่มีตราของรัฐ ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย, ได้แก่ เหรียญกระดาษปอนด์และธนบัตร, เงินตรา ก็เรียก; วัตถุที่กำหนดให้ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือชำระหนี้)

ศีลข้อนี้ เพียงแค่ “ปลงอาบัติ” ก็พ้นผิดได้ แต่มีเงื่อนไขอยู่ว่า เงินที่รับมานั้นต้องดำเนินการสละเสียก่อนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด จึงจะปลงอาบัติพ้นความผิดได้

ต้นเหตุของศีลข้อนี้มีเรื่องอยู่ว่า -

ในสมัยพุทธกาล มีโยมคนหนึ่งนิมนต์พระรูปหนึ่งไปฉันที่บ้านเป็นประจำ อยู่มาวันหนึ่ง เกิดเหตุจำเป็นต้องเอาอาหารที่เตรียมไว้จะถวายพระมาให้ลูกกิน เสียก่อน เมื่อพระไปถึงบ้าน จึงเล่าเหตุจำเป็นนั้นให้ท่านทราบ และได้เรียนท่านด้วยว่า ได้เตรียมเงินไว้แล้วที่จะไปจัดซื้ออาหารมาถวายใหม่ ท่านอยากจะฉันทะไรก็ขอให้บอก พระรูปนั้นจึงบอกว่า ถ้าโยมตั้งใจจะบริจาคเงินจำนวนนั้นเพื่ออาตมาอยู่แล้วละก็ ไม่ต้องไปซื้ออาหารหрок ถวายเงินแก่อาตมาเลยก็ได้

เมื่อพระพูดเช่นนั้น โยมก็ไม่อาจจะขัดได้ จึงถวายเงินนั้นแก่พระ

พระรูปนั้นก็รับเงินไป

โยมผู้นั้นได้พูดแสดงความรู้สึกออกมาว่า **พระภิกษุรับเงินก็ไม่ต่างอะไรกับชาวบ้าน**

เหตุการณ์ที่พระรับเงินนี้ทำให้เกิดเสียงตำหนิตติติงกันขึ้นมา เป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติศีลข้อนี้ขึ้น

หลังจากพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน ล่วงมา ๑๐๐ ปี พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งที่เรียกกันว่า **พวกวัชชีบุตร** ได้ตั้งข้อกำหนดของพวกตนขึ้นมา ๑๐ ข้อ ซึ่งล้วนแต่ฝ่าฝืนหรือหลบเลี่ยงศีล อันเป็นพุทธบัญญัติทั้งสิ้น

๑ ใน ๑๐ ข้อนั้นก็คือ **ให้ภิกษุรับเงินได้**

เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้พระสงฆ์ผู้ทรงศีลทรงธรรมตั้งใจประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเห็นว่า จะทำให้พระศาสนาวิปริต จึงพร้อมใจกันทำสังคายนาประกาศยืนยันให้รู้ทั่วกันว่า ข้อกำหนดทั้ง ๑๐ ข้อของพวกเขาวิชชีบุตร (รวมทั้งที่ว่า “ให้ภิกษุรับเงินได้”) นั้น เป็นเรื่องนอกธรรม นอกวินัย ไม่มีในคำสั่งสอนของพระศาสดา

จึงเป็นที่รับรู้กันตลอดมาจนถึงทุกวันนี้ว่า “ห้ามภิกษุรับเงิน”

ที่ว่ามานี้เป็นหลักฐาน เป็นหลักการ และเป็นเกณฑ์มาตรฐาน ที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้สำหรับพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ที่ **ชาวพุทธควรรับรู้รับทราบไว้** และจะต้องยึดไว้เป็นหลักเมื่อจะปฏิบัติกิจใดๆ กับพระภิกษุ หรือในเมื่อจะต้องวินิจฉัย หรือแสดงความเห็น ถ้ากิจนั้นๆ หรือกรณีนั้นๆ มีเงินทองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง หรือวินิจฉัยได้อย่างมีหลักเกณฑ์

ปัญหาที่เกิดขึ้นในเวลานี้ ก็คือ ชาวบ้านอยากจะถวายเงินให้พระ แล้วก็เอาเงินนั้นถวายพระไปตรงๆ

อันที่จริง การถวายเงินให้พระตรงๆ นั้นก็ทำกันอยู่โดยทั่วไปในกรณีที่นิมนต์พระไปในงานต่างๆ เช่น สวดมนต์ฉันเช้าหรือฉันเพล สวดพระอภิธรรม ถวายสังฆทาน หรือนิมนต์ไปแสดงธรรม เป็นต้น จนเป็นที่รู้กันทั้งฝ่ายเจ้าภาพและฝ่ายพระ แต่ที่ไม่ค่อยปรากฏความน่าเกลียดก็เพราะทำกันค่อนข้างมิดชิด ไม่ประเจิดประเจ้อมากนัก วิธีที่นิยมทำกันเป็นสามัญทั่วไปก็คือเอาเงินใส่ในซอง ถวายไปพร้อมกับเครื่องไทยธรรม หรือซองถวายพระ วิธีนี้เข้าใจกันซึมซาบ พอพูดว่า “ใส่ซอง” ก็รู้กันว่าหมายถึงเตรียมเงินไว้ถวายพระ

ชาวบ้านบางคน พอถึงวันเกิด หรือถึงเทศกาลสำคัญ เช่นสงกรานต์ ปีใหม่ มีศรัทธาเอาเงินใส่ซองไปถวายพระที่อาพาธอยู่ในโรงพยาบาล โดยไม่มีพิธีรีตองอะไรทั้งสิ้น ก็มี

แต่เวลานี้ทำกันถึงขั้นพระออกบิณฑบาตเงินโดยตรง และบอกโยมไปตรงๆ ว่า รับเฉพาะเงิน อาหารหรือของอื่นไม่รับ อย่างนี้ก็มี แล้วชาวบ้านก็เอาเงินใส่ในบาตร หรือถวายเป็นไปตรงๆ เลยทีเดียว

ผู้ที่เอาเงินใส่บาตรมักจะอ้างเหตุผลว่า

๑ ขณะนั้นเวลานั้นไม่สะดวกที่จะจัดหาอาหารมาใส่บาตร แต่อยากจะทำบุญ และคิดว่าเอาเงินใส่บาตรสะดวกกว่า

๒ พระจะได้เอาเงินไปซื้อของฉันของใช้ที่จำเป็นได้ตรงกับความต้องการมากกว่าที่จะได้อาหารเพียงอย่างเดียว

จะเห็นได้ว่า เป็นเหตุผลที่เกิดจากความไม่รู้ หรือไม่รับรู้ใดๆ ทั้งสิ้นว่า มีพุทธบัญญัติ “ห้ามภิกษุรับเงิน”

นอกจากไม่รู้ หรือไม่รับรู้แล้ว เหตุผลที่ทั้งพระทั้งโยมยกขึ้นมาอ้างในการถวายเป็นเงิน – รับเงิน ก็คือ สภาพของสังคมเปลี่ยนไป ทุกวันนี้เงินเป็นของจำเป็นสำหรับพระไปแล้ว เป็นวัตถุกลางที่จะอำนวยความสะดวกให้พระได้ทุกกรณี ถ้าพระไม่รับเงิน หรือไม่หยิบจับเงิน จะมีอุปสรรคมากมายในชีวิตประจำวันของพระองค์ (ไม่จำเป็นต้องยกตัวอย่าง นึกเอาเองก็รู้ได้ว่าเช่นอะไรบ้าง) อาจถึงขั้นไม่อาจครองเพศพระต่อไปได้เอาเลยทีเดียว

ที่ว่ามานี้เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดแล้วและกำลังเกิดขึ้นอยู่ทุกวัน เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้องรับรู้ และต้องยอมรับความเป็นจริง

เป็นอันว่า เรามีความรู้ที่เป็นหลักอยู่ ๒ ประการแล้ว คือ

๑ รู้ว่าศีลของพระภิกษุอันเป็นพุทธบัญญัติกำหนดไว้ว่า “ห้ามภิกษุรับเงิน”

และ

๒ รู้ว่าทุกวันนี้ชาวบ้านถวายเป็นเงิน และพระภิกษุก็รับเงิน ซึ่งอ้างกันว่าเป็นความจำเป็นตามสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

หลัก ๒ ประการนี้ย่อมเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้แล้วว่า ควรทำอย่างไรจึงจะถูกต้อง

ปัญหาเรื่องเงินกับพระภิกษุ นั้น ท่านมีวิธีปฏิบัติกันมานานแล้วพร้อมๆ กับที่มีพุทธบัญญัติห้ามภิกษุรับเงินนั้นเลยทีเดียว นั่นก็คือ **วิธีปวารณา**

วิธีปฏิบัติในการปวารณา ก็คือบอกกล่าวด้วยวาจาหรือด้วยลายลักษณ์อักษรให้พระภิกษุสามเณรทราบ ว่า –

ข้าพเจ้าขอถวายจตุปัจจัย คือของกินของใช้แก่พระภิกษุสามเณรรูปนั้นๆ มีราคาเท่ากับเงินจำนวนเท่านั้นๆ โดยได้มอบเงินจำนวนนั้นให้แก่ผู้ปฏิบัติพระไว้แล้วหรือจะได้มอบให้ในโอกาสแรก ถ้าพระภิกษุสามเณรรูปนั้นต้องการสิ่งใดอันสมควรแก่สมณบริโภค ก็ให้ไปแจ้งแก่ผู้ปฏิบัติพระ ผู้ปฏิบัติพระจะไปดำเนินการจัดหาสิ่งนั้นๆ มาถวายตามราคาไม่เกินจำนวนเงินที่มอบไว้ให้

เมื่อปวารณาอย่างนี้แล้ว ก็ไม่ต้องเอาเงินถวายพระโดยตรง แต่เอาไปมอบให้ผู้ปฏิบัติพระ โดยแจ้งให้ผู้ปฏิบัติพระทราบว่า เงินจำนวนนี้เป็นสิทธิของพระภิกษุรูปนั้นหรือสามเณรรูปนี้ ที่จะใช้จ่ายได้ตามความประสงค์

คราวนี้ก็เป็นเรื่องภายในระหว่างพระกับผู้ปฏิบัติพระจะดำเนินการกันไป ความประเจิดประเจ้อใดๆ ก็จะไม่ปรากฏ

การปฏิบัติระหว่างโยมผู้มีศรัทธากับพระภิกษุสามเณรก็จะถูกต้องตามพระธรรมวินัย ได้ชื่อว่าช่วยกันรักษาพระธรรมวินัยไว้ได้ส่วนหนึ่ง อย่างน้อยที่สุดก็เป็น การเริ่มต้นที่ถูกต้อง ดีกว่าเริ่มต้นขึ้นมาก็ถวายเงิน รับเงินกันอย่างโจ่งครึม จนถึงกับการบิณฑบาตเงินกันตรงๆ เป็นการเหยียบย่ำพระธรรมวินัยอย่างน่าสลดใจ

วิธีปวารณานี้ เมื่อก่อนถือเป็นเรื่องเคร่งครัดมาก เวลานิมนต์พระไปในงาน พอถวายเครื่องไทยธรรมเสร็จ ก่อนจะกรวดน้ำ จะต้องมีคนฝ่ายเจ้าภาพทำหน้าที่ กล่าวคำปวารณา หรือเตือนกันให้ปวารณา ก่อน บางทีพระนั่นเองเป็นฝ่ายเตือน เป็นขั้นตอนหนึ่งที่รู้กันและปฏิบัติกันเหมือนกับเป็นสามัญสำนึกอย่างหนึ่ง

ถ้าจะไม่ปวารณาด้วยวาจา ก็ต้องปวารณาเป็นลายลักษณ์อักษร คือทำ
“ใบปวารณา” มีข้อความที่เป็นสาระสำคัญว่า

เจ้าภาพขอถวายปัจจัยสี่มีราคาเท่ากับเงินจำนวนเท่านั้นเท่านี้ ถ้าพระองค์
เจ้าประสงค์สิ่งหนึ่งสิ่งใดอันสมควรแก่สมณบริโภค ขอได้โปรดเรียกร้อยเอาจาก
ไวยาวัจกรนั้นเทอญ

แล้วเอาใบปวารณานี้ใส่ซองถวายไปพร้อมกับเครื่องไทยธรรม ส่วนตัวเงิน
จริงๆ ก็มอบให้ศิษย์วัดหรือคนที่สามารถจะถือเอาไปดำเนินการกันที่วัดต่อไป

สรุปว่า กระทำกันด้วยวิธีการที่จะไม่ต้องให้พระรับเงินหรือ “จับ” เงิน
จริงๆ นั่นเอง นับเป็นกุศลเจตนาของผู้รู้ที่พยายามจะเอื้ออำนวยให้พระได้ปฏิบัติ
ตามพุทธบัญญัติให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ความจริงวิธีปวารณานี้ทุกวันนี้ก็ยังมีทำกันอยู่ เพียงแต่คลายความ
เคร่งครัดลงไปมาก ส่วนใหญ่จะไม่ปวารณาไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือลายลักษณ์
อักษร แต่ใช้วิธีเอาเงินใส่ซองถวายพระไปตรงๆ (ถึงตอนนี้ท่านผู้อ่านคงจะมี
ความรู้พอที่จะวินิจฉัยได้แล้วด้วยตนเองว่า การกระทำเช่นนั้นถูกหรือผิด และถ้า
ตัวท่านเองมีศรัทธาจะถวายเงินแก่พระภิกษุสามเณรบ้าง ท่านจะทำแบบนั้น
หรือไม่)

วิธีปวารณานั้นอาจจะไม่สะดวกและไม่รวดเร็วทันใจ เช่นจะต้องเสียเวลา
ถือเงินไปที่วัด ต้องไปเที่ยวตามหาคนวัดที่ทำหน้าที่รับเงินจ่ายเงิน สรุปว่ายุ่งยาก
มาก สู้ถวายพระไปตรงนั้นเลยไม่ได้ ง่ายดี ม้วนเดียวจบ

โยมก็เลยมีส่วนชวนพระให้เหยียบย่ำพุทธบัญญัติกันสนุกไป เพราะความ
มักง่าย คือชอบอะไรที่ง่ายๆ เรียกตามสำนวนเก่าว่า “ไม่เอื้อเพื่อต่อพระธรรม
วินัย”

สำหรับท่านที่มีศรัทธาอยากถวายเงินให้พระภิกษุสามเณร (สามเณรก็
รับเงินไม่ได้ – ผิดศีลข้อ ๑๐) ขอแนะนำให้ปฏิบัติดังนี้

๑ อย่าถวายเงินโดยตรง ยิ่งเอาเงินใส่บาตรตอนพระออกบิณฑบาตด้วยแล้ว โปรตเล็กตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป อย่าเห็นแก่ความสะดวกแบบผิดๆ *ถ้าโยมช่วยกันเมิน บิณฑบาตเงินก็จะหมดไปเอง*

๒ ค่านิยมถวายดอกไม้รูปเทียนตอนพระบวชใหม่ออกจากโบสถ์ แล้วเอาเงินใส่ย่ามพระใหม่กันเดี๋ยวนั้นเลย โดยเชื่อว่าหรืออ้างว่า *พระใหม่ยังมีศีลบริสุทธิ์ ทำบุญกับท่านตอนนั้นได้บุญมาก* ก็ขอได้โปรดเลิกด้วย

จะถวายดอกไม้รูปเทียนก็ถวายไป ได้บุญมากจริง ขออนุโมทนา แต่การเอาเงินใส่ย่ามไปด้วยนั้น ก็คือการทำให้พระใหม่ผิดศีลตั้งแต่วันแรกที่บวชและตั้งแต่ก้าวแรกที่ออกจากโบสถ์เลยทีเดียว

ท่านต้องการบุญแบบนั้นหรือ?

๓ เอาเงินที่ท่านตั้งใจจะถวายนั้นไปที่วัด ศรัทธาวัดไหน หรือสะดวกวัดไหน ก็ไปวัดนั้น แล้วมอบเงินให้เจ้าหน้าที่ของวัดดำเนินการต่อไป หรือถ้าไม่ได้เจาะจงที่จะถวายพระเณรองค์ไหน แต่จะถวายบำรุงวัด ก็เอาเงินใส่ตู้รับบริจาคซึ่งมีอยู่แล้วทุกวัด เท่านั้นท่านก็ได้ทำบุญถวายเงินสมปรารถนาและไม่ทำให้พระผิดศีลด้วย

๔ ถ้าไม่สะดวกที่จะต้อง (ถ่อ) ไปถึงวัด (โดยมากจะอ้างกันอย่างนี้) แต่ก็อยากจะทำบุญในวันนั้นและในเวลานั้นด้วย ก็ขอแนะนำให้ใช้วิธีตั้งเจตนา “*ตัดใจบริจาค*” คือกำหนดจิตตนเองว่า **เงินจำนวนนี้ข้าพเจ้าตัดใจบริจาคแล้ว ณ บัดนี้** – ตั้งเจตนาเพียงเท่านี้ก็สำเร็จเป็นบุญทันที **มีผลเท่ากับวันนั้นท่านได้ใส่บาตรหรือใส่ตู้รับบริจาคไปเรียบร้อยแล้ว**

ส่วนเงินจำนวนนั้นท่านก็เก็บไว้ อย่าเอามาใช้ ท่านอาจจะทำตู้บริจาคส่วนตัวไว้ที่บ้าน (หรือติดไว้ในรถก็ได้) พอ “ตัดใจบริจาค” เสร็จ ก็เอาเงินนั้นใส่ตู้ทันที

วิธีนี้เท่ากับว่าท่านได้ทำบุญทุกวันโดยไม่ต้องกังวลว่าจะใส่บาตรไม่ทัน หรือไปวัดไม่สะดวก (ถ้าจัดหาอาหารใส่บาตรได้ทัน ก็ควรใส่ ไปวัดสะดวก ก็ควร

ไป ไม่ใช่จะใช้วิธี “ตัดใจบริจาค” แล้วก็เลยไม่ใส่บาตร ไม่ไปวัด - **ไม่ได้แนะนำให้ทำแบบนั้น**)

พอถึงวันเวลาที่ท่านสะดวก ท่านก็เอาเงินที่ใส่ตู้ไว้ไปถวายวัดที่ท่านศรัทธาต่อไป เท่านี้ท่านก็ได้ทำบุญถวายเงินสมปรารถนาและไม่ต้องให้พระรับเงินหรือจับเงินให้ผิดศีลด้วย

๕ ในกรณีนิมนต์พระไปในงาน ถ้ามีการ “ถวายซอง” ขอได้โปรดใช้วิธี “**ปวารณา**” อย่างเคร่งครัด คือปวารณาด้วยวาจา หรือทำใบปวารณาใส่ซองถวายพร้อมกับเครื่องไทยธรรม ส่วนตัวเงินจริงๆ นำไปมอบให้เจ้าหน้าที่ของวัด หรือฝากไปกับศิษย์วัดหรือคนวัดที่มากับพระ หรือฝากคนขับรถ (ถ้าพระมีรถมาเอง) ก็ได้ อย่าเอาเงินใส่ซองถวายพระไปตรงๆ

๖ สำหรับวัดต่างๆ ขออนุญาตแนะนำว่า ควรจัดคนวัด (ไม่ใช่พระภิกษุหรือสามเณร) ไว้สักคนหนึ่ง ทำหน้าที่รับเงิน และให้อยู่ในสถานที่ซึ่งพบง่าย เห็นง่าย ใครมีศรัทธาจะถวายเงินให้พระภิกษุสามเณรรูปไหน เข้าไปในวัดแล้วถามหาคนคนนี้ เป็นต้องได้พบและดำเนินการให้ได้สมความปรารถนาทันที

ขอความกรุณาอย่าอ้างว่า *หาคนแบบนี้ไม่ได้ ไม่มี ไม่สะดวก ไม่จัด ยุ่งยากมากเรื่อง* *อยากถวายก็ถวายให้พระโดยตรง ไม่อยากถวายก็อย่าถวาย*

เพราะเมื่อโยมพยายามจะให้กำลังใจพระ ให้พระปฏิบัติถูกต้องตามพระธรรมวินัยแล้ว พระก็ควรมีกำลังใจสนองน้ำใจโยมด้วยเช่นกัน

ตามปกติ วัดทุกวัดจะต้องมีผู้ปฏิบัติพระ คือชาวบ้านคนใดคนหนึ่งที่สามารถจะอุทิศเวลารับภาระช่วยทำกิจธุระต่างๆ ที่พระภิกษุสามเณรไม่สะดวกที่จะทำด้วยตัวเอง โดยเฉพาะก็คือการรับเงินจ่ายเงินแทน คนที่ทำธุระเช่นนี้เมื่อก่อนเรียกกันว่า **อุปัฏฐากวัด** ปัจจุบันนี้กำหนดให้เรียกว่า **ไวยาวัจกร** เป็นตำแหน่งที่วัดจะต้องแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ

การที่มีข้อกำหนดให้วัดทุกวัดต้องมีไวยาวัจกรนั้นเป็นการแสดงกุศลเจตนาที่จะช่วยพระให้รักษาพระธรรมวินัยเกี่ยวกับเรื่องเงินทองได้อย่างสะดวกสบายทางหนึ่ง

คนที่ทำงานรับใช้พระหรือทำงานแทนพระ ที่เรียกว่า **ไวยาวัจกร** นั้น ในทางพระวินัยท่านให้ความสำคัญมาก

อาหารที่พระไปบิณฑบาตได้มา ยังไม่ได้ฉัน เรียกว่า “**อนามัญญ** **บิณฑบาต**” (แปลตามศัพท์ว่า “อาหารบิณฑบาตที่ยังไม่ได้แตะต้อง” พระจะเอาอาหารนั้นให้ฆราวาสกินก่อนไม่ได้ ท่านถือว่าเป็นการทำลายหรือทำร้ายศรัทธาของชาวบ้าน ผิดพระวินัย แต่ท่านอนุญาตให้เอาอาหารนั้นให้บิดามารดากินก่อนได้ นี่เป็นเรื่องที่เราทราบกันดี

แต่เราอาจจะยังไม่ทราบว่า นอกจากบิดามารดาแล้วยังมีคนจำพวกอื่นอีกที่พระอาจจะเอามาหารที่ยังไม่ได้ฉันให้กินก่อนได้ คือ

- ๑ บิดามารดาของตนเอง
- ๒ คนที่เลี้ยงดูบิดามารดาของภิกษุรูปนั้น
- ๓ ไวยาวัจกร คือคนที่พระมอบหมายให้ทำงานบางอย่างแทนพระ หรือผู้ที่อยู่รับใช้ทำกิจของวัด
- ๔ คนเตรียมบวชที่มาอยู่ในวัด ซึ่งกำลังฝึกหัดกิริยามารยาทหรือวัตรปฏิบัติต่างๆ เพื่อเตรียมที่จะเป็นพระ ที่เรานิยมเรียกกันว่า “**นาค**” (เรียกเป็นศัพท์ว่า **ปณฺฑุปลาส**)
- ๕ คนร้ายที่บุกเข้ามาในวัด ซึ่งอาจทำอันตรายแก่พระ หรือทำเหตุเสียหายให้แก่วัดได้ (เรียกเป็นศัพท์ว่า **ทามริก**)
- ๖ เจ้านาย หรือผู้ปกครองบ้านเมือง ซึ่งผ่านเข้ามา และเป็นบุคคลที่อาจสนับสนุนหรือทำลายพระศาสนาได้ (ในคัมภีร์ใช้คำว่า **อิสรชน**)

จะเห็นได้ว่า **ไวยาวัจกร** นั้น ในทางพระวินัยท่านให้ความสำคัญมากทีเดียว

ปัจจุบันเรามีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่สนับสนุน
กิจการแห่งพระพุทธศาสนา มีสำนักงานประจำอยู่ทุกจังหวัด หน่วยงานแห่งนี้ควร
ทำหน้าที่สนับสนุนจัดหาไวยาวัจกรหรือคนวัดให้มีประจำวัดต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

บางวัดอาจจะไม่ใช่ไวยาวัจกรโดยตรง แต่มอบหมายให้แม่ชีในวัดนั้น (ถ้า
มี) หรือคฤหัสถ์คนใดคนหนึ่งที่อยู่ใกล้วัด หรือที่สามารถพบตัวได้โดยง่าย เป็นผู้ทำ
หน้าที่รับเงินจ่ายเงินแทนพระ

ปัจจุบันวัดต่างๆ มีรถประจำวัดหรือรถที่เรียกใช้เป็นเจ้าของประจำ ในกรณีไป
กิจนิมนต์ เมื่อเจ้าภาพถวายปัจจัย คนขับรถก็สามารถทำหน้าที่ไวยาวัจกรเฉพาะ
คราวนั้นๆ ได้

สรุปว่า เรื่องนี้เรามีหลักการดีอยู่แล้ว จึงไม่ควรจะมีปัญหาว่า-วัดไม่มีคนทำ
หน้าที่การเงินแทนพระ

ถามว่า เมื่อทำตามคำแนะนำนี้แล้ว ทำให้พระไม่ต้องจับเงินไปได้ตลอด
สายเลยหรือเปล่า หรือว่าถึงอย่างไรท่านก็ต้องไปรับเงินจับเงินในตอนนั้นตอน
จนได้อยู่แน่นอน และถ้าเป็นเช่นนั้นจะต่างอะไรกับถวายเงินให้ท่านไปตรงๆ

ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การไม่ถวายเงินไปตรงๆ นั้นทำให้การปฏิบัติ
ระหว่างโยมผู้มีศรัทธากับพระภิกษุสามเณรถูกต้องตามพระธรรมวินัย ได้ชื่อว่า
ช่วยกันรักษาพระธรรมวินัยไว้ได้ในขั้นตอนหนึ่ง อย่างน้อยที่สุดก็เป็นการเริ่มต้นที่
ถูกต้อง ดีกว่าเริ่มต้นขึ้นมาก็ถวายเงิน รับเงินกันอย่างโจ่งครึ้ม

สำหรับโยม ขอให้คิดว่า ระหว่างพระกับเรา ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามพุทธ
บัญญัติไว้ก่อน เป็นการให้กำลังใจพระ ช่วยพระรักษาศีลไว้ได้ตอนหนึ่ง ส่วนตอน
ต่อไปพระท่านจะไปหยิบไปจับกันเองในวัดหรือที่ไหน ก็เป็นเรื่องของท่าน

อย่างน้อยก็เป็นที่หวังได้ว่า เมื่อพวกเราญาติโยมพยายามทำให้ถูกต้องตาม
พระธรรมวินัยอย่างเต็มที่แล้ว พระท่านก็คงจะมีกำลังใจต่อยอดการปฏิบัติภายใน
ของท่านให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยต่อไปอีกด้วย

นั่นก็หมายความว่า เราควรพยายามช่วยกันรักษาพระธรรมวินัยไว้ให้ได้มากที่สุด ข้อไหนที่ทำได้ก็ควรทำและต้องทำ เพราะเป็นพุทธบัญญัติ

เมื่อถึงคราวจำเป็น เช่นเวลาไปไหนมาไหนตามลำพัง ไม่มีใครทำหน้าที่ช่วยแทน จำต้องยอมผิดศีล ก็พยายามให้ผิดเท่าที่จำเป็น ย่อมดีกว่าที่จะปล่อยให้ผิดไปทั้งหมดทุกชั้นตอนโดยไม่ได้พยายามที่จะรักษาไว้เลย

ขอได้โปรดสดับเรื่องเทียบเคียงต่อไปนี้

สตรีผู้หนึ่ง ถืออุโบสถศีลทุกวันพระ (อุโบสถศีล มี ๘ ข้อ ๕ ข้อต้นเหมือนศีล ๕ ต่างเฉพาะข้อ ๓ งตกิจกรรมทางเพศทุกรูปแบบแม้กับคู่ครอง ข้อ ๖ งคอาหารตั้งแต่หลังเที่ยงวัน ข้อ ๗ งต (๑)ร้องรำทำเพลง (๒)ดูการบันเทิง (๓)ผิดหน้าแต่งตัว ข้อ ๘ งคนอนฟูกนอนเตียง)

อยู่มาวันหนึ่งเป็นวันพระ สตรีผู้นี้ได้รับเชิญไปงานเลี้ยงตอนเย็น จำเป็นจะต้องไป ขัดไม่ได้เพราะเจ้าภาพเป็นผู้ใหญ่ที่เคารพนับถืออย่างยิ่ง

ที่แรกก็คิดแต่เพียงว่า หากนั่งโต๊ะเฉยๆ ไม่กินอาหาร จะเสียมารยาท จึงตกลงใจว่าจำจะต้องยอมเสียอุโบสถศีลข้อ ๖ สักข้อหนึ่ง เพียงข้อเดียว

ครั้นถึงเวลาแต่งตัวไปงานเลี้ยง สามีท้วงว่าถ้าไม่แต่งหน้าทาปากเสียหน่อย จะดูจืดๆ ไป ก็คล้อยตามสามี ทำให้เสียศีลข้อ ๗ กระทงที่ ๓ ไปกระทงหนึ่ง

เมื่อไปถึงงาน ระหว่างรับประทานอาหาร มีสุราด้วย ถูกเพื่อนร่วมโต๊ะคะยั้นคะยอ ขัดไม่ได้ เลยเสียข้อ ๕ ไปอีกข้อหนึ่ง

ระหว่างนั้นก็ฟังเพลงและชมการแสดงบนเวทีไปด้วยอย่างเพลิดเพลิน (เสียข้อ ๗ กระทงที่ ๒ ไปอีกกระทงหนึ่ง) และเนื่องจากเธอเคยร้องเพลงเสียงดีเป็นที่รู้จัก จึงถูกขอร้องให้ขึ้นเวทีร้องเพลงด้วย เป็นอันว่าศีลข้อ ๗ นั้นก็เลยเสียหมดทั้งข้อ คือทั้ง ๓ กระทง

ระหว่างนั่งรับประทานอาหารถูกยุงกัด ก็ตบยุงไปบ้าง เสียข้อ ๑ ไปอีกโดยไม่ทันระวังตัว

สมควรแก่เวลา กลับบ้าน อาบน้ำ เข้านอน ก็เลยนอนบนเตียงที่มีพูกนุ่ม
อย่างที่เคยนอนทุกคืน เสียข้อ ๘ ไปอีกข้อหนึ่ง

นอนไปได้ครู่หนึ่ง สามีสแดงที่ทำอาการจะขอมีความสุข ตัวเธอเองก็ยังมี
อารมณ์คึกคักเพราะดื่มกินไปพอสมควรจากงานเลี้ยง อุโบสถศีลข้อ ๓ ก็เลยเสีย
ไปอีกข้อหนึ่งเป็นการปิดรายการของคืนวันพระ

ถ้าสตรีผู้นี้คิดจะยอมเสียอุโบสถศีลข้อ ๖ เพียงข้อเดียว (คือรับประทาน
อาหารหลังเที่ยงวัน) แล้วไซ้ร ก็ไม่มีความจำเป็นเลยแม้แต่น้อยที่จะต้องเสีย
อุโบสถศีลข้ออื่นๆ ไปอีกเกือบหมด

ไม่แต่งหน้าทาปาก ใครจะว่าจิตก็ว่าไปสิ หน้าเราปากเรา ไม่ได้ทำให้ใคร
เดือดร้อนเลย จะต้องกลัวทำไม

ข้ออื่นๆ ก็ทำนองเดียวกัน ไม่ว่าจะป็นสุรา การแสดงบนเวที ร้องเพลง
ตบยุง นอนพุก ไปจนถึงเรื่องบนเตียงกับสามี ถ้าเราเย็นหยัด ไม่ดื่ม ไม่ดู ไม่ได้ ไม่
ทำ ไม่ละเมียดข้อใดๆ ทั้งนั้น บอกยืนยันกับทุกคนอย่างนี้ รวมทั้งกับสามี ว่าวันนี้
วันพระ ของดสักวันหนึ่งเหมือนกับที่ได้เคยงดมาแล้วทุกๆ วันพระ มีหรือที่ใครๆ
จะไม่เข้าใจในเมื่อเป็นสิ่งที่เราได้เคยประพฤติปฏิบัติให้ได้ว่าเห็นกันอยู่แล้วเป็น
ประจำ

แม้แต่ที่ตกลงใจตั้งแต่แรกว่าจะยอมเสียศีลข้อ ๖ เพียงข้อเดียวนั้นก็เถอะ
ถ้าจะใช้วิธีนั่งร่วมโต๊ะโดยไม่กินอะไร นอกจากเครื่องดื่มที่ผู้ถืออุโบสถศีลสามารถ
ดื่มได้ แล้วก็พูดคุยกับคนอื่นๆ ไปตามธรรมดา ก็ไม่ใช่เรื่องเสียมารยาทแต่ประการ
ใดเลย ที่กลัวเสียมารยาทนั้นเป็นการคิดไปเองทั้งนั้น

อีกสาเหตุหนึ่งก็เกิดจากความคิดที่ว่า ไหนๆ ก็เลยเสียไปข้อหนึ่งแล้ว
อุโบสถศีลก็ไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์เสียแล้ว จะมามัวถือข้ออื่นๆ อยู่ทำไม ไม่ถือสักวัน
พระหนึ่งจะเป็นไรไป ยังมีวันพระให้ถืออีกตั้งเยอะ พอคิดแบบนี้ก็เลยปล่อยตัว
ปล่อยใจไม่มียั้ง เข้าทำนอง *เสียกำแล้วซ้ำกอบ* คือควรจะเสียชนิดเดียว แต่กลับ
ปล่อยให้เสียมากขึ้นไปอีก

เป็นลักษณะของความประมาทโดยแท้

จะเห็นได้ว่า ถ้าสตรีผู้นี้ยึดมั่นในหลักการอย่างชาญฉลาดจริงๆ แล้ว การไปงานเลี้ยงในวันพระนั้นก็จะเป็นสาเหตุให้ต้องเสียศีลอุโบสถไปเลยแม้แต่ข้อเดียว

เรื่องถืออุโบสถศีลดังที่เล่ามานี้มีคติฉันใด

เรื่องการถวายเงินให้พระก็มีคติฉันนั้น

อะไรที่สามารถจะทำให้ถูกต้อง ไม่ผิดพุทธบัญญัติได้ ก็ควรทำ ควรช่วยกันรักษาพระธรรมวินัยไว้ให้สุดความสามารถ ทั้งพระทั้งโยม

อะไรที่ไม่มีทางเลี่ยง จำเป็นจะต้องเสีย จึงค่อยยอมเสีย ยอมผิด

ขอได้โปรดอย่าตั้งหน้าตั้งตาช่วยกันทำให้ผิดไปเสียหมดทุก तरहเลย

และขออย่าได้ชะล่าใจว่า ผิดศีลไปข้อเดียว ก็ยังมีศีลให้รักษาอีกตั้งเยอะ

ตอนใกล้จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์ตรัสอนุญาตไว้ว่า คณะสงฆ์จะยกเลิก “สิกขาบทเล็กน้อย” (คือศีลบางข้อที่เป็นเรื่องไม่สำคัญนัก) เสียบ้างก็ได้

แต่พระอรหันตเถระที่เป็นบรรพบุรุษของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท (คือพระพุทธศาสนาอย่างที่น่าเชื่อถือแพร่หลายในประเทศไทย พม่า ลังกา ลาว และกัมพูชา) ได้ลงมติไว้แล้วว่า **ไม่ยกเลิกศีลข้อใดๆ ทั้งสิ้น** แม้จะมีพระพุทธานุญาตไว้ก็ตาม

พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานได้ “ยกเลิกสิกขาบทเล็กน้อย” ตามพระพุทธานุญาตนั้นไปเสียมากมายจนแทบไม่เหลือของเดิม

เราจึงได้เห็นพระมหายานนุ่งกางเกงแทนห่มจีวรที่พระอานนท้ออกแบบไว้ และพระมหายานบางนิกายในบางประเทศประกอบธุรกิจการค้าได้ ตั้งพรรคการเมืองได้ และมีภรรยาได้ โดยที่ถือว่ายังคงเป็นพระอยู่

เรื่องรับเงินจับเงินจึงเป็นอันไม่ต้องพูดถึง

**ถ้าพระสงฆ์ในประเทศไทยไม่พยายามที่จะรักษาลิกขาบททั้งหลาย
เอาไว้ให้ได้ หรือมีการยกเลิกศีลบางข้อโดยพหุตินัยกันอย่างออกหน้าออกตา ก็
เท่ากับทรยศต่อมติของบรรพบุรุษของตนเอง และกำลังจะกลายเป็นพระ
มหายานไปที่ละน้อยนั่นเอง**

จึงขออนุโมทนากับทุกท่านที่ตั้งใจจะช่วยกันให้กำลังใจแก่พระสงฆ์ให้ท่าน
พยายามปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้บัญญัติไว้
และที่บรรพบุรุษของพระพุทธศาสนาเถรวาทได้พยายามรักษาสืบต่อมาและยัง
ปรากฏอยู่จนถึงบัดนี้ ให้ดำรงมั่นคงยั่งยืนตลอดไปชั่วกาลนานเทอญ

ศึกษาเพิ่มเติม:

- วินัยปิฎก มหาวีถังค์ ภาค ๒ พระไตรปิฎกเล่ม ๒ ข้อ ๑๐๕ -
- สมันตปาสาทิกา ภาค ๒ หน้า ๒๕๑- ๒๖๒
- พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม ๓ หน้า ๙๔๕-๙๕๗

นาวาเอก ทองย้อย แสงสินชัย

มิถุนายน ๒๕๕๓